

ALEKSEI SALNIKOV

PETROVID GRIPI KÜÜSIS

Vene keelest tõlkinud Erle Nõmm

Originaali tiitel:

Сальников, Алексей Борисович
Петровы в гриппе и вокруг него
АСТ: Редакция Елены Шубиной, 2018

Teose ilmumist toetas Eesti Kultuurkapital

Toimetanud Ene Poll
Sarja kujundanud Jüri Jegorov
Disainer Villu Koskaru

Tekst © Aleksei Salnikov, 2018
Eestikeelne tõlge @ Erle Nõmm ja Tänapäev AS, 2019

Trükitud OÜ Greif trükikojas
ISBN 978-9949-85-592-6

www.tnp.ee

Pühendan oma naisele

SISUKORD

1. peatükk	Igor Dmitrijevitsš Artjuhhin	7
2. peatükk	Petrovi unenäod	41
3. peatükk	Nääripidu	78
4. peatükk	Petrova muutub pööraseks	113
5. peatükk	Petrova rahuneb	145
6. peatükk	Petrov pole ka mingi süütuke	177
7. peatükk	Petrov-noorema gripp	213
8. peatükk	Täiskasvanud Ootaja Teater	246
9. peatükk	Lumehelbeke	280

1. PEATÜKK

IGOR DMITRIJEVIŠ ARTJUHHIN

Pruukis Petrovil vaid trolli astuda, kui peaaegu kohe ilmusid välja poolemeelsed ja hakkasid Petrovile ligi ajama. Ainult üks ei ajanud ligi – tasane prullakas paljaks aetud lõuaga vanaätt, kes sarnanes solvunud lapsele. Ent kui Petrov seda vanatoid nägi, tekkis tal tahtmine oma kohalt tõusta ja solvata ätti veelgi rängemalt. Vaat selline metsik, seletamatu tunne valdas teda, mingisugune karvaste darwinlike jõudude ja dostojevskiliku alge kogum. Märgates endal Petrovi tähelepanelikku pilku, keeras vanamees pelglikult kõrvale.

Aga see taat oli n-ö püsihull, keda Petrov oli kohanud peaaegu lapsepõlvest saadik, isegi väljaspool ühistransporti. Teised segased tungisid Petrovi ellu ainult korraks, nagu oleks tulnud üks kord kolmekümne aasta jooksul Siberi maantee kaheksandalt kilomeetrit ja tõtanud kolmandale trollile, et lausuda Petrovile paar lahketsõna ja kaduda igaveseks.

Oli üks eideke, kes loovutas Petrovile istekoha, sest Petrov oli invaliid ja tal olid puujalad ja -käed ja vähk (vähk ei olnud puudust, vähk oli lihtsalt vähk). Oli onkel, kes sarnanes sepale nõukogude filmidest, s.t säärase häälega mehemürakas, millest trolli kere justkui vibreerima hakkas. Samamoodi vibreerib pooltühi avatud

pudel, kui mööda sõidab veoauto. Surunud Petrovi oma küljega vastu seina, luges onkel konduktorimemmele luuletusi, sest selgus, et metallipuru, bensiini ja solaarõli järele lõhnava vatijope all on peidus hell luuletajasüda.

„Me aastad lendavad, me aastad lendavad kui linnud,” luges onkel, lausudes sõnu „aastad” ja „linnud” õrnusevarjundiga.

Konduktor kuulas malbe naeratusega.

8 Palju kordi istusid Petrovi kõrvale mitte nii eakad inimesed, et neid võinuks kahtlustada vähemalt vanadusnõtruseski, tutvustasid end ja hakkasid ajama mingit jampsi partei kullast, tasuta sanatooriumituusikutest, mida jagati kunagi igal aastal, ja sellest, et kõik, kes on praegu võimul, tuleb seina äärde panna. Niipea kui mõni opakas mainis seda kurikuulsat seina, kangastusid Petrovile miskipärast mahalaskmist ootavad Putin ja Rossel. Kujutlusvõime joonistas neid miskipärast sellistena nagu teleriekraanil: Rossel naeratas rõõmsalt, Putin oli tõsine ja tema pilgus oli irooniat.

Ükskord oleksid kaks pensionäri äärepealt Petrovi nähes käsi-pidi kokku läinud. Nad vaidlesid ühe ja sama asja eest, isegi nende kummagi poliitilised platvormid ei erinenud kuigivõrd, aga nad läksid sellele vaatamata tülli, Petrov hakkas juba halba aimama, sest pensionärid olid ühel nõul selles, et Berezovski koristas Jeltsini ära, et tadžikke on palju ja et varem oli tõeline rahvaste sõprus, aga nüüd pole muud kui juudid, ja et Jevtušenko on ainult sellepärast Nobeli preemia kandidaat, et ta mõistab holokausti hukka. Selline kujutlus toimuvast lõhkus pisut Petrovi arusaama igasugusest loogikast ja ta tundis, et hakkab ka ise hulluks minema nagu need kaks vanaätti, püüdes aru saada, miks nad teineteise peale karjuvad. See kõik võinuks halvasti lõppeda, aga siis tuli lõpp-peatus, ätid väljusid ja läksid aegamisi oma teed, sama rahulikud ja eemalviibivad nagu enne vaidlust, ning ei selgunudki, kelle ajal oli kõige suurem õnn õuel: kas Brežnevi või Brežnevi ajal.

Ka seekord kõlkus Petrov, gripis, ning tajudes ise oma teadvuse teatud ähmasust, trolli tagaotsas, hoides kinni ülemisest käsipuust. Rahvast polnud palju, aga istekohti ei jätkunud ja juht naljatas igas peatuses ühtemoodi:

„Ettevaatust, ukсед ei sulgu.”

Arhitektuuriakadeemia peatuses astus trolli hoolitsetud taat, kellel oli seljas puhas hall palitu, jalas triigitud hallid püksid, käes pandlaga kohvriku. Taadil oli leninlik või dzeržinskilik või limonovlik kitsehabe. Äti prillid olid pakasest valged ja ta hakkas neid oma punase-mustaruudulise salli otsaga nühkima, kui talle loovutas istekoha umbes kaheksa-aastane tüdrukuke.

Taat tänas ja võttis istet.

„Kui vana sa oled?” küsis taat tüdrukult, mõnda aega kibeledes.

„Üheksane,” ütles tüdruk ja põntsutas närviliselt ranitsaga seljal.

„Kas sa ka tead, et Indias ja Afganistanis võivad tüdrukud seitsmeaastaselt mehele minna?”

Petrov arvas, et sonib või kuulis ta valesti. Ta heitis pilgu vanamehele, too liigutas jätkuvalt huuli ja tõi helisid kuuldavale.

„Kujuta ette, et sa oled juba kaks aastat abielus,” vanatoi kissitas kelmikalt silmi. „Kepid mehega juba kaks aastat, ehk oled teda juba petnudki. Teie, litsid, olete kõik ühesugused,” lõpetas taat, paitades tüdruku ranitsat endise lahke naeratuse ja kavala kissitamise saatel.

„Gorki prospekt,” teatas trollijuht ja avas ukсед. Vanaätt taitis jätkata, aga siinkohal justkui toibus tema kõrval, samal pingil istuv kahvatu kõhnuke seitsmeteistkümneaastane nooruk ümbruskonna vahtimisest läbi jääkraape aknaklaasil, keeras end vanatoi poole, võttis tal prillid eest ja andis talle äkitselt vastu vahtimist, aga kuidagi argiselt, mitte väga tugevasti. Vanamehe proteesid veeresid hokilitrina Petrovi jalge ette.

„Ah sa sinder ...” oli vanamees nõrdinud. „Mina võitlesin sinu eest viisteist aastat Angolas ...”

„Ettevaatust, ukсед ei sulgu,” hoiatas trollijuht.

Noormees haaras ätil sallist ja tiris ta kiiresti välja nagu vastupunniva peni. Petrov kummardus, tõstis proteesid märjalt kummeeritud rihveldatud põrandalt ja viskas need õue, kus jätkus kehaline karistamine. Uksed sulgusid ja troll liikus edasi. Tüdruk asus häirimatult akna all vabanenud kohale. Petrov ei tihanud miskipärast tema kõrvale istuda, ta läks tagaakna juurde, mis oli peaaegu puhas, peaaegu jäävaba. Aknast paistis Rosgosstrahi reklaam, mis oli liimitud akna teisele küljele ja seepärast peegelpildis, nii et arusaadavalt võis seda lugeda hartssogsoR, reklaamil oli miskipärast kujutatud buldogit, mis oli väljastpoolt selgesti näha, aga trollist paistis kahvatuna nagu udulooris Baskerville'ide koer. Peale selle nägi Petrov tagaaknast, kuidas politsei viis kaasa nii noormehe kui ka taadi, kusjuures too kaitses end, tagudes militsionääre osavalt portfelliga, aga nood omakorda kaklesid temaga rusikate ja kumminuiadega. „Võib-olla tõesti Angola,” mõtles Petrov ükskõikselt selle ajuosaga, mis oli gripipalavikust eriti haaratud.

Kui perspektiiv varjas tapluse aegamisi Petrovi eest, asus ta taas uurima Rosgosstrahi reklaami, vaagides, kas näiteks hiinlastel on leppelühendid või piisab neile hieroglüüfidest. Ta tajus välja hingates iga kord, kui kuum, tühi ja avar on tema ninaneel. Oleks tahtnud külma gaseeritud vett juua ja suitsu teha ja aspiriini neelata ja veel külma gaseeritud vett juua ning magama jääda.

„Varem peeti selliseid inimesi õndsateks,” ütles eidehäääl manitsevalt Petrovi selja taga. „Neist peeti lugu, nende juures käidi ekstra, aga nüüd on niimoodi.”

„.....,” mõtles Petrov ükskõikselt.

„Pension,” jätkas häääl. „Aga vaat, mida nüüd telekas näidatakse ja inimesel ei lasta sõnagi öelda.”

Petrov mõtles lõbustatult, et lahe oleks ümber pöörata ja näha selja taga täiesti tühja salongi, aga nii, et hääled kõlaksid

jätkuvalt – ent ta ei hakanud ümber pöörama. Petrov asus teed jälgima ja tal hakkas halb sellest, kuidas see trolli saba alt välja vonkles. Ta tõstis silmad trollile järgnevatele autodele ja nägi, et kohe nende taga sõidab surnuauto – vaarikakarva GAZel kahe vertikaalse musta triibuga üle koonu. Mees GAZeli kõrvalistmel vehkis rõõmsalt kätega. Mitte Petrovi silmad, vaid tema tulikum pea koondas aeglaselt tähelepanu kätega vehkivale inimesele, nii et Petrov taipaks lõpuks: tema ees on ta vana tuttav, kes kutsub teda enda juurde. Asjata ei istunud Petrov tüdruku kõrvale, sest viimati, kui ta Igori-nimelise tuttavaga kohtus, oleks kõik äärepealt lõppenud sellega, et nad mõlemad, Igor ja Petrov, oleks purjuspeaga, asja eest teist taga, Irbitti kupatanud. Õnneks hakkas Igor juba teel raudteejaama möödujatega jöhkrutsema ja kuna ärasõidupäev langes kokku dessantväelaste päevaga, lõppes reis veel enne, kui see alatagi sai, joomapeoga URPA (Uurali Riikliku Põllumajandusakadeemia) kõrval saarekesel ja lauludega sinistest barettidest mingite päevitunud, tätoveeritud, lihaseliste meeste seltskonnas, kes olid astunud baarist Sinine auster justkui ühekorraga linnatänavatele.

Petrov hakkas Igorile lehvutama, andes märku, et mingi üksi seiklusi otsima. Seejuures andis Petrov kogu olemusega mõista, et ei, ei, tal pole aega, tal on halb, seda enam, et Petrovil oli tõepoolest halb ja Igorit nähes hakkas veelgi halvem, aga too ei saanud Petrovist justkui aru või kandis kõik Petrovi meeleheitlikud žestid omamoodi edvistamise arvele, sest pidas Petrovi miskipärast seltskonna hingeks. Muide, Petrov ajas tagasi ja teadis, et see on mõtetu, veel keegi polnud välja mõelnud viisi, kuidas vabaneda Igorist, kui too soovis mõistmist või seltskonda, need olid mingid võlvõimed. Mis siin rääkidagi, kui see võlur suutis lennult täis joota patrullteenistuse, kes nad Petroviga kinni pidas, aga pärast Igori toosti: „Et te kõigest puhtalt pääseks, nagu FSB-lased”, oleks üks

eriti tundeline miilits Igorile peaaegu teenistusrelva kinkinud. On selge, et minut hiljem peatati Petrov ja tema troll, et vastupunniv, kohmetult naeratah ning midagi ujedalt ja protesteerivalt mämmu-
tav Petrov pandi istuma surnuautosse, et seitsme minuti pärast löid nad Igoriga juba kirstu kaane kohal plasttopse kokku ja tilgutasiid kirstule viina, kui GAZel pidurdas või takka üles löi, ja juht küsis murelikult: „Ega te midagi maha pole ajanud? Olge ettevaatlikud. See veel puudus,” juht kahetses juba, et autos on ka Petrov, kellelta Igor ei joonud nii laia joonega, aga Petrov ei kahetsenud enam midagi, ta ületas kuidagi otsekohe oma tingimuse „üks pits ja kõik, pärast panete mu maha, kui meil kord on juba üks tee”. Igor hakkas juhti keelitama, et too jookse nendega pool klaasikest, aga juht ajas vastu, tehes näo, et on tõsine ja vastutustundlik.

„Viime koolnu kohale ja siis rõõmuga.”

Aga Igor vastas:

„Ega ta ära ei jookse! Ja kes sind, laibaaütot, kinni peab?”

Lõpuks võttis juht siiski lonksu hinge alla, suutmata taluda samal ajal nii ummikut kui ka Igori keelitusi. Pärast võttis ta veel ühe klõmaka, aga juba oma initsiatiivil, ja hakkas pajatama, kuidas ta õppis nõukogude ajal merekoolis ja sai ENSV poksimeistrivõistlustel hõbemedali. Kirjeldus tulevase meremehe ja tulevase tšempioni käänulisest teest surnuauto juhiks löi Petrovi purjus ja valutava aju pihta nagu suur pehme kuvalda, nii et Petrovi mõte hakkas voolama korraga kahes suunas — tasane nukrus juhi pärast, vaimustus tema räägitud loost ja rahu iseenda pärast, sest Petrovil polnud mingeid erilisi ambitsioone isegi minevikus, mistõttu ta ei saanud ka elus kuidagi pettuda. Muidugi tuli tal ette pisiviperusi, aga need ei saanud tõmmata risti peale kogu tema elule, nagu oli juhtunud näiteks ta sõbral Sergeil nooruses. Võisid osaks langeda mingid rängad kaotused, pojaga võis midagi juhtuda: poja paralleelklassist

jäi ju poiss kadunuks, läks uiskudega kuhugi ja tagasi ei tulnud. Naine võis endale teise leida, mis olnuks loogiline, sest Petrovid olid lahutatud. Mis veel võis juhtuda? Oma elule mõeldes ei märganud Petrov miskipärast ilmset – et ta on justkui kaasosaline inimsäilmete röövis, ta ehk isegi rüvetab laipa ja selle eest võidakse ta koos Igori ja autojuhiga vastutusele võtta.

Autojuht ei jäänud vakka. Ta rääkis, et tema matusebüroos on peaaegu kõik temataolised. Näiteks on seal endine laulja, kes on tegelenud kuuendast eluaastast muusikaga, aga veerenud oma rumalusest nii öelda allamäge, õigemini polnud see niivõrd rumalus, kuivõrd vedamise ja mittevedamise vaheldumine, sest paljud lähedased olid pannud talle mingeid lootusi, kuid lisaks lootustele andnud ilmselt ka ebaterve pärilikkuse. Laulja oli lihtsast töölisperest, muusikaõpetaja märkas juba lasteaias tema annet, teismeeas ei kaotanud laulja häält, pedagoogid kiitsid teda koolis taevani, aga konservatooriumis ei pidanud laulja vastu poolt aastatki. Muusikaroodu, kuhu laulja sattus, ei jäänud ta samuti kuigi kauaks, jäi joominguga vahele ja kopsatas ehitusroodu. Järgnesid juhutööd ja taidlusrühmad, mitu mahajäetud naist, alimendid, ei möödunud kahtekümnet aastatki, kui laulja sonkis juba Uurali savis.

„See on ju lausa eepos,” Igor kommenteeris autojuhi lugu nii ükskõiksel häälel, et Petrov oleks tahtnud Igorile vastu lõugu anda. „Mis kaader teil seal veel on? Kirjanikud, kunstnikud ...”

Petrov võpatas küsimuse peale sisimas ja heitis Igorile tähelepaneliku pilgu, aga too ei tõstnud isegi silmi topsi põhjast. Tõepoolest, matusebüroos olidki nii kirjanik kui ka kunstnik. Kirjanik, täpsemalt luuletaja, käis juba lõputult kaua kirjandusstudios Rida kusagil Uralmaši raamatukogus.

„Muide, seal töötab minu naine,” ütles Petrov. „Ta räägib, et tal on kõikidest nendest inimestest nii kahju, kes seal kord nädalas

koos käivad, et ta tahaks nad konverentsisaali luku taha panna ja raamatukogu maha põletada, et nad ei piinleks.”

„Aga kunstnik?” küsis Igor.

Kunstnik polnud autojuhi sõnul üldsegi halb, aga ta ei suutnud joonistada midagi peale Uurali metsa, ja oluks see mets siis milline tahes, aga ei, kunstnik joonistas ainult sügisesi Uurali metsamaastikke, vaheldades neid harvadel juhtudel natüürmortidega teemal „Loodusannid”. Kas maksab mainidagi, et loodusannid olid samuti Uuralist ja metsast: seened, pihlakad. Kunstnik rääkis, et Uurali sügise teema on ammendamatu. Põhierarchicalt oli kunstnik puusepp, valmistas kirste. Kui juht seda mainis, tekkis Petrovil kahtlus, et see puusepp kujundas omal ajal ka rajooni söökla, kus toonane koolipoiss Petrov käis ema tehasetalongidega söömas. Söökla seinad olid kaetud kitsaste, tamme tooni lakitud liistudega, aga seintel rippusid sügismaastikud ning portreed korvidest, milles olid seened ja pihlakaoks. Pisut eristus sellest kõigest ainult maali „Kolm vägilast” koopia, mis oli naelutatud sissepääsu lähedale, ja loosung, mida Petrov poleks suutnud tsiteerida sõna-sõnalt, aga ta mäletas, et seal oli juttu kainusest. Lapsepõlves moodustasid loosung ja kolm vägilast Petrovi meele ühise pildi, talle tundus, et kolm vägilast illustreerivad transparenti, et sadulas pisut läebakile vajunud Aljoša Popovitš on purjus, aga „Kolm vägilast” on satiir, mis kutsub üles mitte sarnanema Aljoša Popovitšile. Ise seda märkamata sarnanes Petrov Aljoša Popovitšile juba oma poosiga, mis muutus iga joodud pitsiga üha ebakindlamaks.

Igor palus pidurdada, sest tal sai alkohol otsa. Petrovile tundus, et juht ohkas kergendatult ja asus vaagima, kus oleks sobivam parkida.

„Kas me oleme juba pudelile päkad silma ajanud?” küsis purjutamisest ja imestusest valjuhäälna Petrov.